

Weeresteinstraat 171, requiem voor een bollenschuur en bollenvilla (1)

Na 110 jaar is het binnenkort gedaan met een karakteristiek Hillegoms gebouw. Het werd gebouwd als bloembollenschuur, deed dienst als veilinggebouw en werd aangepast tot bollenvilla. In twee delen beschrijf ik de historie van Weeresteinstraat 171.

*Aanbesteding
(Leidsch Dagblad,
17 februari 1912)*

Het complex bollenerfgoed Weeresteinstraat 171 kent een zestal eigenaren: achtereenvolgens de firma René Schoo & Co, twee generaties Telkamp, het Hollandsch Bloembollenkweekers Genootschap (HBG), de firma C.A. Verdegaal en de firma Peter Ruigrok. Het eerste deel van dit artikel belicht de eerste dertig jaar: vanaf de bouw tot de veiling.

Het *Leidsch Dagblad* van 17 februari 1912 kondigde de aanbesteding aan, te houden op 28 februari, door de Firma René Schoo & Co "te haren kantore" van het "bouwen van een Kantoor, Bloembollenschuur en Pakplaats en het afbreken eener bestaande Schuur". Blijkens de *Nieuwe Haarlemsche Courant* van 29 februari was de uitslag dat de aannemer Joh. Kraaij en Co met het op een na laagste bod het werk kreeg opgedragen voor de som van 15.300 gulden. De bekende Hillegoms firma Joh. Kraaij en Co wist wel raad met het veeleisende ontwerp, want ook de bouw van villa Casa Cara ofwel Santwyck en de oude gereformeerde kerk stonden al op haar naam.

De bouw werd gegund aan aannemer Joh. Kraaij (Nieuwe Haarlemsche Courant, 29 februari 1912)

Het gebouwencomplex van de firma René Schoo & Co aan de Weeresteinstraat, kort na de oplevering van de nieuwe schuur met kantoor, dus circa 1913 (SVvOH)

Aanbesteding.

Den 28sten Februari 1912, zal de Firma RENE SCHOO & Co., te Hillegom te haren kantore 's morgens te 10 uren Aanbesteden:
Het bouwen van een Kantoor, Bloembollenschuur en Pakplaats en het afbreken eener bestaande Schuur.
 Bestek en teekeningen zijn vanaf den 20sten Februari tegen f 1.50 beschikbaar aan het kantoor bovengenoemd. 2080 16

HILLEGOM.

Aanbesteding. Gisteren werd ten kantore der firma R. Schoo en Co., alhier, onder architect J. A. F. Heemskerk aanbesteed het bouwen van een kantoor, bloembollenschuur en pakplaats en het afbreken eener bestaande schuur. De uitslag was als volgt:
 Firma W. A. Philippo & Zn., f 15,000; Joh. Kraay en Co., f 15,300; C. G. v. d. Poll en A. Lelieveld, f 15,800; M. Pos, f 17,125, allen alhier. Het werk is opgedragen aan den heer Joh. Kraaij & Co. voor f 15,300.

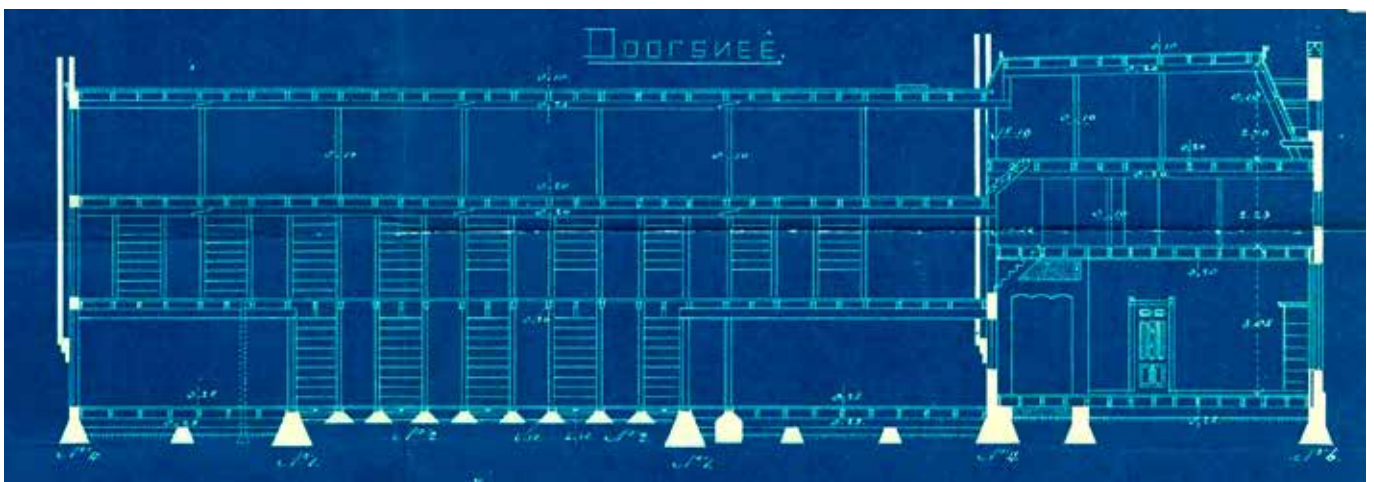
Het ontwerp mocht er zijn: het was een kloek en evenwichtig gebouw, waarbij de schuur en het kantoor aan de voorzijde goed geïntegreerd waren. Vooral de indeling van het kantoorgedeelte, laten we het voorhuis noemen, was zeer gedetailleerd ontworpen, met twee opgaande verdiepingen. Het indrukwekkendst was de façade van het “voorhuis”. De voorgevel straalde de elegantie en imponeerzucht uit van zowel een stedelijk bankgebouw als een Gooise villa. Dat aangezicht is in 1956 helaas geheel onder stuclagen verdwenen, maar daarover meer in deel 2.

Het Monumenten Inventarisatie Project Zuid-Holland nam de schuur in 1988 op als “karakteristiek voor de regio”, al was nog slechts één gevel authentiek. De gemeenteraad van Hillegom heeft de schuur in 2007 aangemerkt als karakteristieke bollenschuur, dus het beschermen waardig, maar een monumentenstatus werd nooit verleend.

*Voorzijde (kantoor) met pakplaats.
Bouwtekening
Frans Heemskerk,
1912 (Bouwarchief
Gemeente Hillegom)*

Doorsnede van het gebouw (Bouwarchief Gemeente Hillegom)

Volgens de bouwtekening was de indeling van de begane grond, vanaf de straatzijde gezien: links het kantoor, achterin de bollenschuur met houten stellingen en een aparte holkamer voor de vermeerdering van hyacinten, in het voorste deel van de schuur onder meer een werkplaats en een extra kantoor voor de schuurbaas; in het midden van het voorhuis de entree, gang en kluis; rechts het privé kantoor en de wachtkamer. Op de eerste verdieping: een zolder, opslagruimte, archief en bergplaats, daarachter nog meer stellingen; de tweede verdieping geheel als zolder.

Architect Heemskerk

Wie verschool zich achter de naam “Heemskerk architect” op de bouwtekening? Niemand minder dan de voormalig gemeentearchitect van Hillegom, F.A.J. (Frans Anthonie Jan) Heemskerk. Hij was geboren in 1856 in het dorpje Venhuizen, gemeente Heerhugowaard. Zijn vader Cornelis was er hoofdonderwijzer, zijn grootvader Cornelis was metselaar in het Zuid-Hollandse Ter Aar. Zijn moeder Antje Tauber kwam uit Oude Niedorp, ook in de Kop van Noord-Holland, waar haar vader Frans Anthonie ook onderwijzer was. Frans was de tweede in een gezin van dertien kinderen. Van zijn broers en zusters overleed bijna de helft ruim vóór de leeftijd van twee jaar. Tragedie te over dus. Timmerman Frans huwde in 1878 in Heerhugowaard de 18-jarige wees en boerendochter Geertje Volkers. Het echtpaar vestigde zich aan de IJweg in de Haarlemmermeer, waar in 1881 hun enig kind Anna Bregje werd geboren.

Frans Heemskerk ontwikkelde zich tot bouwkundige en vestigde zich in Hilversum. In 1891 ontstond daar de vennoot-

schap van de heren Hendrik de Groot Janszoon, timmerman en Frans Anthonie Heemskerk, bouwkundige, tot het uitoefenen der timmermans- en metselaarsaffaire onder de firma De Groot en Heemskerk. Dit aannemersbedrijf bleef tot 1900 bestaan, hoewel de firmanaam daarna nog vele jaren in gebruik bleef. De firma bouwde onder signatuur van H. de Groot en F. Heemskerk tientallen imposante villa's in Hilversum en elders in het Gooi, in de toen gangbare chaletstijl of in een soms wat protserige neoklassieke stijl. Kort na de eeuwwisseling verlegde Frans zijn koers, zocht hij vast emplooi en kwam hij tot twee keer toe hoog op de voordracht voor gemeenteopzichter in Heemstede. Hij slaagde in Hillegom, waar de gemeenteraad hem in april 1902 benoemde als gemeenteopzichter ofwel gemeentearchitect. Hoewel het gemeentebestuur zeer tevreden met hem was, nam hij in 1906 op bijna 50-jarige leeftijd onverwacht ontslag: hij was "onvermurwbaar". Kort tevoren was zijn enige dochter in het kraambed overleden. Hij bleef wel in Hillegom wonen, maar dan als zelfstandig architect. Frans Heemskerk tekende dus voor het ontwerp van schuur en kantoor van René Schoo & Co. Heemskerk specialiseerde zich net als in het Gooi in de bouw en verbouw van herenhuizen, laten we ze in deze context maar bollenvilla's noemen. Vanaf 1909 werd hij gekozen en diverse malen herkozen als lid van de Hillegomse gemeenteraad voor de vooruitstrevende liberalen, in de wandeling vrijzinnigen genoemd. Dat duurde tot 1919, toen hij volgens het *Haarlemsch Dagblad* "slachtoffer van het stelsel van evenredigheid" werd. Frans Heemskerk overleed in 1932 op 76-jarige leeftijd op het toenmalig adres Weeresteinstraat 47 (nu nummer 67), nadat zijn vrouw Geertje hem in 1930 was voorgegaan.

Advertentie René Schoo & Co (Rotterdamsch Nieuwsblad, 30 mei 1903)

Bouwtekening van architect Frans Heemskerk, 1912 (Bouwarchief Gemeente Hillegom)

Opdrachtgever Reinier of René Schoo

Naamgever van de firma René Schoo & Co was Reinier Schoo, geboren in 1873 in Groede, gemeente Sluis in Zeeuws-Vlaanderen, waar zijn vader Jan Bevelander Schoo hoofd van een openbare school was. Reinier was het vijfde kind en de vierde zoon in een ambitieus gezin: een broer werd schoolhoofd in Amsterdam, een andere trouwde een dochter van een schoolhoofd, een zus huwde een arts, een andere een scheepsmakelaar.

Na de vervulling van zijn dienstplicht bij de militie verkaste Reinier naar Hillegom. In juli 1893 werd hij vermeld in het *Weekblad voor Bloembollencultuur* als nieuwbakken leerling-lid van de afdeling Hillegom van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur. In 1894 en 1895 had hij nog dezelfde status. In 1896 verzocht hij herhaaldelijk het volwaardig lidmaatschap toegekend te krijgen, wat hem in 1896-1897 is gelukt. Vermoedelijk heeft hij zijn leerjaren doorgebracht bij de firma van Pieter Hendrik van Waveren Hendrikszoon van villa Emendata aan de Weeresteinstraat.

In 1897 plaatste Reinier zijn eerste advertenties als – kennelijk zelfstandig – bloemist. Op 29 oktober 1898, hij was toen 25 jaar, vond zijn huwelijk plaats met de 21-jarige Anna Maria Magdalena van Waveren, dochter van Pieter Hendrik van Waveren Hendrikszoon (1842-1913) en Agatha Maria Magdalena Turner. Reinier was niet alleen als bollenman acceptabel

voor zijn schoonouders, ook hij behoorde tot de Nederlands-Hervormde kerk. Tussen 1899 en 1911 kreeg het echtpaar Schoo vijf kinderen, te weten drie dochters en twee zoons, de laatste naar zijn vader genoemd. Reinier ontplooidde zich nu in de Hillegomse samenleving en in het bollenvak. In 1898 was hij met zijn schoonvader medeondertekenaar van een pleidooi tot behoud van de Hillegomse kermis. In 1900 werd hij aangeduid als commissaris voor de “Franse landen” van de net opgerichte Bond van Bloembollenhandelaren. In 1911 was Schoo zelfs lid van het hoofdbestuur van de Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur. In de bollenwereld gebruikte Reinier voortaan als voornaam René.

Advertentie Reinier Schoo (Middelburgsche Courant, 30 maart 1897)

Firma René Schoo & Co

In april 1902 kwam de firma René Schoo & Co tot stand. De “Co” betreft zijn vijf jaar jongere zwager Pieter Hendrik van Waveren junior (1878-1924). De vennootschap betreft “de uitoefening van de bloemisterij en den binnen- en buitenlandschen handel in bloembollen en soortgelijke gewassen en tuinzaden”. De firma beschikte op de Zanderij over twee percelen bollengrond, vijf percelen “tuin” en een “bollenhuis”, kantoor en erf, het voormalig bezit van Pieter Hendrik van Waveren senior. René woonde met zijn gezin eerst op het adres Weeresteinstraat 19, later (na 1905) tot zijn vertrek uit Hillegom in villa Delta aan de Hoofdstraat 20, tegenover de R.K. Martinuskerk.

De firma René Schoo & Co betrok het gebouwencomplex dat Pieter Hendrik van Waveren Hkzn om en nabij 1890 aan de Weeresteinstraat had laten neerzetten. In 1902 werden bollenschuur, kantoor en erf door hem overgedragen aan de firma Schoo & Co, bestaande uit Reinier Schoo en P.H. van Waveren junior. Uit de in oktober 1902 opgemaakte kadastrale hulpkaart blijkt dat ten zuiden van de grote

Groentendrogerij Luctor et Emergo (Nieuwe Haarlemsche Courant, 29 juli 1916)

schuur al een kleine schuur met bijgebouw (kantoor) aanwezig was.

Uit de hulpkaart van juni 1912 blijkt dat het nieuwe gebouw van architect Heemskerk nu via de pakplaats vastgeketend zou worden aan de oude kleinere schuur (met een verdieping plus zolder met zadeldak) met imponerende houten sierlijst en met een aangebouwd apart kantoortje met zoldertje. Als de nieuwe pakplaats volgens ontwerp-Heemskerk ooit al is gebouwd, is die later weer afgebroken.

Na het overlijden van Van Waveren senior in 1912 en de sloop en nieuwbouw op hetzelfde perceel werd in december 1913 de firma ontbonden en vervolgens voortgezet onder dezelfde firmanaam, met Schoo als enig eigenaar-exploitant. De lichamelijke zwakke Pieter Hendrik junior overleed in 1924 op 45-jarige leeftijd zonder nabestaanden.

In 1902 en de volgende twintig jaar zien we Reinier/René als Hillegoms ondernemer met de firmanaam René Schoo & Co in het *Weekblad voor Bloembollencultuur* adverteren en frequent genoemd worden in de vraag- en aanbodrubrieken. Hij handelde toen in een veelheid van bollen en knollen, zoals partijen “rommelhyacinthen”, maar ook begonia’s, lelies, anemonen enz.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog moest je als bloembollenkweker en –handelaar de bakens verzetten. De firma adverteerde met Zeeuwsche aardappelen en kreeg in 1914 de leverantie opgedragen van aardappelen voor twaalf forten in de Stelling van Amsterdam. In juni 1916 nam René het initiatief tot oprichting van een fabriek voor gedroogde groenten onder de Zeeuwse naam Luctor et Emergo. Schoo werd directeur van de onderneming, die aan

de Wilhelminalaan 15 stond. Hij adverteerde herhaaldelijk om verse boerenkool geleverd te krijgen. In 1919 ging de groentendrogerij failliet.

Vertrek van René Schoo

In februari 1920 verhuisde René Schoo met zijn gezin naar een herenhuis aan de Bosch en Hovenlaan 8 te Heemstede, in de in 1927 door Haarlem geannexeerde deftige nieuwbouwwijk Bosch en Vaart. Waarom Reinier of René zowel van woon- als bedrijfsadres veranderde, is niet bekend. Misschien ging hij een deel van de Van Waveren-familie achterna? Eind 1920 maakt hij een reis naar New York, kennelijk om de afzetmarkt in de Verenigde Staten te verkennen. Begin 1921 verkocht hij het complex aan de Weeresteinstraat aan Gerardus Telkamp.

Nog diverse jaren pretendeerde Schoo een Hillegoms bedrijf te zijn. In 1921 hielden René Schoo & Co voorlopig kantoor aan de Manpadslaan in Heemstede, maar het postadres bleef Hillegom, telefoon 223. In 1922: "Ons Kantoor is vanaf heden Weeresteinstraat voorheen kantoor Raiffeissenbank". In 1923-'24 nog N.V. René Schoo te Hillegom, telefoon No 44 Bennebroek. Pas in 1924 werd het René Schoo & Co te Heemstede, tel. Bennebroek No. 44. Heel verwarrend, maar het kwam erop neer dat het bedrijf verplaatst was naar de Herenweg in Heemstede, waar het op diverse adressen tot ver na de Tweede Wereldoorlog zou blijven bestaan. De Santpoorter John James Vis, die ook al als

commissaris bij *Luctor et Emergo* was opgetreden, werd in 1921 adjunct-directeur.

In het weekblad *Die Gartenwelt* lezen we nog hoe René in april 1927 als bloembollen-exporteur een Duitse klant op zijn bloeiende narcissen- en hyacintenvelden en in zijn schuren bij het Manpad ontving. Ook Hillegom werd aangedaan: "Die Bepflanzung der Flächen wiederholte sich, und die Kulturen boten auch hier den gleichen wohlthuenden Anblick der Sauberkeit und Ueppigkeit."

Reinier Schoo overleed in februari 1929 op 55-jarige leeftijd in het Diaconessenhuis in Haarlem. De firma werd voortgezet als N.V. voorheen René Schoo & Co, met Vis als directeur en Reinier junior als medefirmant. Medio jaren '30 emigreerde Reinier junior naar Johannesburg, Zuid-Afrika. In 1946 vierde Vis zijn zilveren jubileum. In 1961 werd de Bloembollenkwekerij voorheen René Schoo & Co te Egmond-Binnen definitief uitgeschreven uit het Handelsregister. Dat jaar overleed ook schuurbaas Jaap van der Schrier, die 55 jaar in dienst was geweest. Die moet dus nog in Hillegom begonnen zijn...

Gerardus Telkamp

De koper begin 1921 van het gehele complex van de N.V. Schoo aan de Weeresteinstraat (dus van het gebouw nu 171 en van de gebouwtjes ernaast) was Gerardus Telkamp, die zich in de wandeling presenteerde als Gerard Telkamp. Hij maakte deel uit van de vijfde generatie van een van de twee takken in mannelijke lijn van het geslacht Telkamp. Dit had zijn oorsprong in de komst rond 1760 naar Hillegom van de Nedersaksische immigrant Jurriaan Telkamp. In later tijden stond deze tak bij de Nederlands-Hervormde "Kweeklust-tak" bekend als de gereformeerde of rijke tak. Dat laatste viel wel mee, of tegen, want net als in andere bollenfamilies kwamen er door overinvestering, crisistijd of gewoon pech wel (bijna)-faillissementen voor, al dan niet gevolgd door een doorstart. Gerardus' vader, Johannes Telkamp (1853-1912), begon anno 1873 met een eigen bloembollenzaak, toen hem bij beschikking van de kantonrechter handlichting werd verleend tot het uitoefenen van de handel in bloembollen alsmede tot alles wat daartoe behoort. Bij de geboorte van zoon Gerardus in 1882 liet hij zich nog

Het echtpaar Gerardus Telkamp en Marie Philippo in de zijtuin van Huize Buitenlust met hun kinderen Gerard, Augustine, Gertrude en Thea, ca. 1916-1917 (Collectie Kees Telkamp)

Folder Gerard Telkamp "The House Which Guarantees Everything", jaren '20 (Collectie CHG-Werkgroep Bollenerfgoed)

als koopman omschrijven. Hij bracht zijn kwekerij (veel heesters en tuinplanten) tot grote bloei onder de benaming Johs. Telkamp's Tuinbouw Inrichting Hillegom. Hij was pionier in reclamecampagnes in de bollensector en schuwde enige opschepperij niet. Zo adverteerde hij al in 1899 met de aanbeveling Koninklijk Pruisisch Hofleverancier. Later werd het zelfs keizerlijk. In de zomer van 1911 was de firma Johannes Telkamp, Wehlers & Co. desondanks nog failliet gegaan.

Johannes trouwde in 1876 met Catharina We(e)hlers (dochter van de bouwman en tuinder Jan Hendrik Weehlers en Anna Telkamp). Zij kregen vier zoons, waarvan één de bekende gereformeerde dominee Jan Hendrik (Harry) Telkamp (1886-1961) zou worden. Drie zoons zouden in de voetsporen van hun vader volgen, te weten Jan (1878-1954), de uiterlijk meest succesvolle, die zich "Meneer Jan" en in zijn reclamecampagnes altijd John liet noemen; Jacobus (1879-1939), ondanks zijn huwelijk met de dochter van een Amsterdamse koekjesfabrikant geen succes; en onze Gerardus

Gerardus Telkamp junior (1910-1975) (Collectie Kees Telkamp)

(1882-1936), die in mei 1910 in het *Weekblad voor de Bloembollencultuur* liet weten dat hij niet meer tot de Firma Johs. Telkamp te Hillegom behoorde.

Een jaar tevoren had Gerardus op 27-jarige leeftijd de 26-jarige Marie Philippo (1882-1917) gehuwd, dochter van de tuinier Augustinus Philippo en Geertruida van Zonneveld. Uit dit huwelijk sproten in snel tempo vijf kinderen voort, namelijk Gerard junior (1910), Augustine, Cato (jong overleden), Gertrude en ten slotte Thea (1915). Niet lang na het overlijden van Gerrit Veldhuyzen van Zanten (1836-1912) huurde Gerard de in 1897 voor deze bollenpionier gebouwde villa Buitenlust aan de oostzijde van de Weeresteinstraat. Later zou hij Huize Buitenlust aankopen. Helaas moesten de vier kinderen al jong hun moeder missen, want Marie Philippo overleed al in 1917. In 1921 hertrouwde Gerard in Berlijn met de 17 jaar jongere Helene Rosalia Henriette Zippel (geboren in Berlijn 1899, overleden te Hillegom 1963). Fräulein Zippel was secretaresse op de Berlijnse bank waar Gerard zaken mee deed. In de familie Telkamp gaat tot de dag van vandaag het verhaal rond dat "Helly" een onecht kind geweest zou zijn van een van de leden van de keizerlijke familie. Tot haar overlijden in 1964 was Helly acht jaar secretaresse bij de bollenfirma Stassen.

Gerard kocht in 1921 het complex van de firma René Schoo aan de overkant, aan de westzijde van de Weeresteinstraat. In 1930 liet hij aan de noordkant van het stenen gebouw een pakgalerij bouwen, waar de bloembollen werden verpakt. In mei 1936, op amper 54-jarige leeftijd, overleed "Gerard Telkamp van Buitenlust". Aan zijn graf spraken niet minder dan drie gereformeerde dominees, onder wie een van zijn zoons.

Gerard Telkamp junior Gerard junior (in zijn jeugd als "Boy" aangeduid) had zich jarenlang warmgedraaid en nam nu de zaak over. In november 1937 kon hij op 27-jarige leeftijd eindelijk trouwen met Magdalena Adriana

Bloembollenveiling van de H.B.G. Lisse (Collectie CHG-Werkgroep Bollenerfgoed)

Veldhuyzen van Zanten, dochter van Jan Veldhuyzen van Zanten (zoon van Gerrit en firmant van de Gebroeders van Zanten) en Maartje Groot (dochter uit de Enkhuiszense familie Groot van de gelijknamige zaadhandel). Jan had lang het huwelijksbootje van Gerard en Magda afgehouden omdat hij wist dat Gerard senior zich enigszins vertild had aan de aankoop van zowel Huize Buitenlust als de gebouwencombinatie van René Schoo.

Met Magda zou Gerard junior zes kinderen krijgen. Uiteraard weer een stamhouder Gerard (1938-2008), Nelly (1940), Anne Marie (1944-2022), Jan Hendrik (Harry, 1948, o.a. raadslid in Katwijk), Cornelis Nanne (Kees, 1950) en weer een Magda (1953; wethouder te Bennebroek). Geen van allen kwam in het bollenvak terecht. Gerard junior zette tot 1967 zijn handel

voort in de oude lage schuur met kantoor, die hij, na weigering van verder krediet door de Twentsche Bank, verkocht aan bloembollenkweker en -handelaar Gerrit van der Voet. Toen deze bollenschuur dreigde in te storten, volgde in 1973 afbraak. In juli 1941 verhuurde Telkamp de grote schuur met kantoor aan het Hollandsch Bloembollenkwekers Genootschap, dat er een filiaal van de Lissese bloembollenveiling HBG in vestigde. In december 1943 werd de schuur verkocht.

Gerard overleed op 62-jarige leeftijd in 1973, de laatste actieve bollenkweker uit het geslacht Telkamp. Zijn echtgenote Magda stierf in 2008. Na Gerards overlijden werd villa Buitenlust eerst gekraakt, toen afgebroken. Vergane glorie.

In het tweede deel van dit artikel volgt de historie van het gebouw Weeresteinstraat 171 vanaf de Tweede Wereldoorlog tot nu.

Bronnen

- Archief Stichting Vrienden van Oud Hillegom.
- Archief Erfgoed Leiden en Omstreken.
- Digitaal Krantenarchief Delpher.
- Archief Werkgroep Bollenerfgoed van het CultuurHistorisch Genootschap Duin- en Bollenstreek.

De auteur behoort tot de Kweeklust-tak van het geslacht Telkamp. Hij dankt Marca Bultink, Arie Dwarswaard, Alphons Maas en Kees Telkamp voor hun welwillende en nuttige hulp.

Weeresteinstraat 171 anno 2022 (foto Adinda Slingerland-Telkamp)